

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/24/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8615200691
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8615200691.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislav Brezu a sudcov JUDr. Martina Fiľakovského a JUDr. Michala Boroňa v právnej veci žalobcu E. T., nar. XX.XX.XXXX, bývajúceho vo J., na ul. P. č. XXX/X, právne zastúpeného JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, na ul. Sovietskych hrdinov č. 163/66, proti žalovanému: POHOTOVOSTĚ, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Pribinovej č. 25, o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Svidník zo dňa 28.9.2015 č.k. 8C/64/2015-69 takto jednohlasne

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žalobcovi sa n e p r i z n á v a náhrada trov odvolacieho konania a žalovaný n e m á p r á v o na ich náhradu.

o d ô v o d n e n i e :

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom určil, že Dohoda o zrážkach zo mzdy v zmluve zo dňa 27.6.2013 uzavretá medzi žalobcom a žalovaným je neplatná. Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vo výške 262,55 Eur.

Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že žalovaný uzavrel so žalobcom dňa 27.6.2013 zmluvu o spotrebiteľskom úvere, na základe ktorej bol žalobcovi poskytnutý úver vo výške 500,- Eur. V rovnaký deň mala byť medzi účastníkmi uzavretá aj Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov. Tak zmluva o spotrebiteľskom úvere ako aj Dohoda o zrážkach zo mzdy boli zmluvami formulárovými - vytvorenými žalovaným na predtlačenom formulári, do ktorého boli len rukou dopísané údaje a vyznačené meno obchodného zástupcu žalovaného.

Žalobca na pojednávaní vo svojej výpovedi poprel uzatvorenie dohody o zrážkach zo mzdy. O tejto sa dozvedel až od ekonóma v práci, ktorý ho zavolať, keď došla žiadosť o vykonávanie zrážok zo mzdy. O zrážkach zo mzdy obchodným zástupcom poučený nebol.

Pre spotrebiteľské zmluvy je charakteristické, že spotrebiteľ vstupuje do zmluvného vzťahu s dodávateľom za zmluvných podmienok, ktoré si vopred určil dodávateľ, pričom spotrebiteľ spravidla nemá možnosť tieto podmienky reálne ovplyvniť. Občiansky zákonník podrobnejšie špecifikuje všeobecné pravidlá pre dojednanie podmienok spotrebiteľských zmlúv a výslovne stanovuje, že také ustanovenia v zmluvách, ktoré spôsobujú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa sú neprijateľné, a preto neplatné (ust. § 53 ods. 5 OZ). Vychádza sa totiž z toho, že predovšetkým spotrebiteľ uzatvára zmluvu s dodávateľom v dobrej viere, že dodávateľ vzhľadom na jeho podnikanie a ponúkaný tovar koná profesionálne a v súlade s poctivým prístupom k podnikaniu.

Predpokladá sa, že medzi dodávateľom a spotrebiteľom je nerovný vzťah z hľadiska skúseností a vedomostí, pričom dodávateľ je v porovnaní so spotrebiteľom vo výhode.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení zo dňa 06.01.2013, vydaným vo veci 6MCdo 9/2012, skonštatoval, že rešpektovanie princípu „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti, mu nemôže byť na ujmu.

Podľa ustanovenia § 5a ods. 1 písm. a) zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa neprípustné je zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy dohodou o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov v prospech predávajúceho alebo inej osoby (§ 551 Občianskeho zákonníka - poznámka), ibaže táto dohoda bola uzavretá vo forme osobitnej listiny, spotrebiteľ bol poučený o dôsledkoch jej uzavretia a mal možnosť ju odmietnuť.

Citované ustanovenie síce nevyklučuje zabezpečenie pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy dohodou o zrážkach zo mzdy, avšak pre takéto zabezpečenie vyžaduje kumulatívne splnenie troch podmienok a to:

- a) dohoda o zrážkach zo mzdy musí byť uzavretá vo forme osobitnej listiny
- b) spotrebiteľ bol poučený o následkoch jej uzavretia
- c) spotrebiteľ mal možnosť túto dohodu odmietnuť

V prejednávanej veci síce prvá z uvedených podmienok bola splnená (dohoda o zrážkach zo mzdy bola uzavretá vo forme osobitnej listiny), avšak zvyšné dve podmienky preukázané neboli. Z obsahu Dohody o zrážkach zo mzdy nie je zrejmé, aby pred jej uzavretím bol žalobca ako spotrebiteľ poučený o následkoch uzavretia tohto právneho úkonu a ani to, aby mal možnosť túto dohodu odmietnuť. Okrem toho, že to nebolo súčasťou dohody, žalovaný nepredložil žiaden iný dôkaz, preukazujúci splnenie týchto dvoch podmienok. Žalovanému bolo riadne doručené predvolanie na pojednávanie, kde bolo vykonané dokazovanie a kde mal možnosť tieto skutočnosti preukázať. Sám žalovaný súhlasil, aby sa pojednávanie uskutočnilo v jeho neprítomnosti. O ustanovení § 5a ods. 1 písm. a) zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a tým aj podmienkach prípustnosti Dohody o zrážkach zo mzdy v spotrebiteľskom vzťahu pritom musel mať žalovaný vedomosť, nakoľko sám vo svojom písomnom vyjadrení poukázal na tento právny predpis a na to, že Dohoda o zrážkach zo mzdy je uzavretá na samostatnej listine.

Hoci Dohoda o zrážkach zo mzdy bola uzavretá pred nadobudnutím účinnosti ustanovenia § 5a zákona č. 250/2007 Z. z., je nutné zdôrazniť, že toto ustanovenie časovo pôsobí aj na právne vzťahy pred jeho účinnosťou, čo vyplýva z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydanom vo veci sp. zn. 3 M Cdo 12/2014 dňa 21.04.2015.

Samotná Dohoda o zrážkach zo mzdy nie je ako právny úkon určitá. Dohoda má síce zabezpečovať pohľadávky zo zmluvy, ktorou je poskytovaný úver vo výške 500,- Eur, avšak zabezpečovaná pohľadávka má znamenať ktorúkoľvek jednotlivú a tiež všetky nižšie špecifikované pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi a to:

- a) pohľadávky na zaplatenie peňažných prostriedkov dlhovaných veriteľovi na základe zmluvy o úvere, najmä pohľadávky na zaplatenie úveru spolu s jeho príslušenstvom;
- b) pohľadávky na náhradu škody, ktoré vzniknú veriteľovi voči dlžníkovi na základe zmluvy o úvere alebo v súvislosti s ňou;
- c) pohľadávky, ktoré vzniknú v dôsledku alebo v súvislosti s odstúpením alebo vypovedaním zmluvy o úvere;
- d) pohľadávky na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniknú, resp. vznikli v súvislosti so zmluvou o úvere v dôsledku plnenia veriteľa dlžníkovi bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol;

e) pohľadávky, ktoré vzniknú na základe posúdenia právneho úkonu, v dôsledku ktorého došlo k vzniku, zmene alebo zániku ktorejkoľvek z vyššie uvedených pohľadávok, ako odporovateľného právneho úkonu. Podľa tohto znenia má byť Dohodou o zrážkach zo mzdy zabezpečovaná pohľadávka, ktorú tvoria aj nároky, ktoré nie sú v čase uzatvárania tejto dohody jasné a určité. Spotrebiteľ tak v čase uzatvárania Dohody nemôže vedieť, čo presne bude predmetom prípadných zrážok z jeho mzdy a nemá možnosť sa proti takto uplatneným nárokom brániť. Takéto znenie svojím obsahom spôsobuje značnú nerovnováhu v zmluvnom postavení strán v neprospech spotrebiteľa a navyše spôsobuje absolútnu neplatnosť tohto právneho úkonu pre jeho neurčitosť aj v zmysle ustanovenia § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Znenie predmetnej dohody oprávňuje žalovaného na zrážky zo mzdy aj vo vzťahu k ďalším nárokom, ktoré dokonca ku dňu uzavretia Dohody o zrážkach zo mzdy nie sú určité.

Z uvedených dôvodov súd prvého stupňa žalobe vyhovel.

Vo vzťahu k spochybneniu podpisu žalobcu na Dohode o zrážkach zo mzdy skonštatoval, že vzhľadom na neplatnosť Dohody o zrážkach zo mzdy z vyššie uvedených dôvodov by bolo nehospodárne vykonávanie dokazovania ohľadom pravosti podpisu žalobcu na dohode.

Výrok o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p..

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Ako dôvod uviedol, že Dohoda o zrážkach zo mzdy predstavuje samostatný dokument, ktorý je len jedným zo zabezpečovacích inštitútov. Týmto inštitútom si veriteľ zabezpečuje, že jeho pohľadávka bude splnená. Možnosť veriteľa zabezpečiť svoju pohľadávku, ktorá má spotrebiteľský alebo iný charakter nie je vylúčená. To, že Dohoda predstavuje samostatný dokument je rovnako v súlade so zákonom o ochrane spotrebiteľa, v ktorom zákonodarca pripustil možnosť zabezpečenia uspokojenia pohľadávky, alebo splnenia záväzku vyplývajúceho zo spotrebiteľskej zmluvy dohodou o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, keď táto dohoda je uzatvorená vo forme osobitnej listiny. Z rozhodnutia nie je zrejmé, aby žalobca preukázal, že nebol o následkoch uzavretia dohody osobitne poučený. To, že Dohoda o zrážkach zo mzdy bola so žalobcom individuálne dojednaná dosvedčuje aj existencia dodatku k zmluve o úvere, v súvislosti s ktorou bola dohoda uzavretá a síce dodatok precizujúci použitie žalovaným poskytnutých peňažných prostriedkov na výkon zamestnania žalobcu. Jedná sa o dodatok vlastnoručne vyplnený a podpísaný žalobcom, ktorý opätovne nie je a nemôže byť uniformne uzatváraným. Navyiac zákonodarca určuje výslovne, kde použitie určitého právneho inštitútu v spotrebiteľských vzťahoch nepripustí. Podľa ustanovenia § 53 ods. 7 Občianskeho zákonníka zabezpečenie splnenia záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy prostredníctvom zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnosti je pri spotrebiteľskej zmluve neprípustné. Ak teda zákonodarca v tom istom zákone zakáže použitie jedného zabezpečovacieho prostriedku v spotrebiteľských vzťahoch a o ostatných mlčí, použitím výkladu a contrario je zrejmé, že ostatné zabezpečovacie prostriedky sú v spotrebiteľských vzťahoch právne povolené. Ten istý záver platí aj v prípade zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pokiaľ by bolo možné uvažovať o tom, že žalobca je spotrebiteľom, čo žalovaný rázne popiera. Aj príslušné ustanovenia smernice 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení Smernice Rady 87/102/EHS, ktoré boli transponované do príslušných predpisov slovenského právneho poriadku výslovne pripúšťajú zabezpečenie spotrebiteľských úverov. Neexistuje teda žiaden zákonný dôvod na to, aby dohoda o zrážkach zo mzdy ako zabezpečovací inštitút nemohla byť zo spotrebiteľmi uzatváraná. Žalovaný však v žiadnom prípade neuznáva status žalobcu ako spotrebiteľa, ani charakter zmluvy o úvere uzavretej medzi žalobcom a žalovaným ako zmluvy spotrebiteľskej.

Odvolací súd v zmysle zásad uvedených v ustanovení § 212 O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že žalovaného nie je opodstatnené.

Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňovým súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

Za právne bezvýznamné a nemajúce oporu vo vykonanom dokazovaní je potrebné považovať tvrdenie žalovaného spochybňujúce charakter zmluvy o úvere ako zmluvy spotrebiteľskej. Medzi účastníkmi bola bez akýchkoľvek pochybností dňa 27.6.2013 uzatvorená zmluva o spotrebiteľskom úvere podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzatvorenia tohto právneho úkonu. V zmluve je žalobca označený ako spotrebiteľ, pričom zmluvné strany sa dohodli, že peňažné prostriedky sú na základe tejto zmluvy o spotrebiteľskom úvere poskytnuté na iný účel ako na výkon povolenia alebo podnikania a rovnako sa neposkytujú ani na účel podľa ustanovenia § 1 ods. 3 zákona o spotrebiteľských úveroch. Podľa údajov obsiahnutých v zmluve suma 500 Eur mala byť poskytnutá žalobcovi ako bezúčelový spotrebiteľský úver.

V danom prípade ako to vyplýva z obsahu spisu medzi účastníkmi bola uzatvorená štandardná formulárová spotrebiteľská zmluva. Uvedené je dôvodom k tomu, aby súdnej kontrole boli podrobené aj zmluvné dojednania majúce charakter podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pri tom by nemali byť žiadne pochybnosti o tom, že spotrebiteľ je slabšou zmluvnou stranou, či už z dôvodu neinformovanosti alebo vyjednávacej pozície pri pokuse dosiahnuť zmenu už vopred naformulovanej zmluvy.

Základnou črtou spotrebiteľskej zmluvy je to, že je pre spotrebiteľa vopred pripravená a nie je vytvorený priestor na dojednanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny. Zmluva o spotrebiteľskom úvere túto charakteristiku spĺňa. Jej súčasťou boli bez akýchkoľvek pochybností všeobecné podmienky poskytnutia spotrebiteľského úveru, ktoré žalobca ovplyvniť nemohol, nakoľko boli už vopred pripravené pre veľký počet spotrebiteľov.

Smernica Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalými podmienkami a zväziť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstoje ako celok. Súdny dvor dokonca považuje ochranu spotrebiteľa podľa čl. 6 Smernice za tak významnú, že sa má klásť principiálne na roveň vnútroštátnym pravidlám verejného poriadku, a to v záujme vyššej kvality života.

Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov hoci uzatvorená na samostatnom tlačive má charakter štandardnej zmluvnej podmienky používanej žalovaným pri uzatváraní zmlúv o spotrebiteľských úveroch so spotrebiteľmi. Je preto právne bezvýznamné, či takáto dohoda vyplýva zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo z osobitnej zmluvy. Občiansky zákonník v ustanovení § 53 ods. 2 za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia nepovažuje také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah. V prípade nepreukázania opaku zo strany dodávateľa zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané (§ 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov bola uzatvorená na predtlačenom formulári v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere a žalovaný ničím nepreukázal individuálny charakter tohto dojednania.

Ustanovenie § 551 Občianskeho zákonníka umožňuje zabezpečiť uspokojenie pohľadávky písomnou dohodou medzi veriteľom a dlžníkom o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov. Aj preto túto dohodu platia všeobecné ustanovenia o právnych úkonoch (§ 34 a nasl. Občianskeho zákonníka).

Právny úkon je v ustanovení § 34 Občianskeho zákonníka definovaný ako prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

Základným predpokladom vzniku právneho úkonu je existencia vôle. Bez vôle preto niet ani právneho úkonu.

Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov uzatvorená so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informáciu o tom, čo uzatvorenie konkrétneho právneho úkonu znamená. Z uzatvorenej dohody žiadne podstatné informácie o inštitúte dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov nevyplyvajú. Inštitút dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov pritom nie je založený

na objektívnom vyhodnotení výšky dlhu, ale na subjektívnej predstave veriteľa o výške pohľadávky a jej príslušenstva. Výška pohľadávky síce môže mať oporu v zmluve, ale pri zmluve so zmluvnými podmienkami, ktoré neboli predmetom posúdenia zo strany súdu, alebo inej objektívnej inštitúcie je relevantné ex offa súdne preskúmanie práve z dôvodu nebezpečenstva, že spotrebiteľ zmluvné podmienky nedokáže vyhodnotiť. V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, podľa ktorého orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával. Právny predpis, ktorého súčasťou je vyššie uvedené ustanovenie nemá prechodné ustanovenia, čo znamená, že sa vzťahuje aj na právne vzťahy založené pred účinnosťou tohto právneho predpisu (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.5.2015 vydaný vo veci 8MCdo 13/2014). Dohoda o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov umožňuje obísť dôležitý prvok v ochrane spotrebiteľa a to ex offa súdnu kontrolu zmluvných podmienok so zameraním na to, či tieto nespôsobujú hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa.

Žalovaný sa svojej zodpovednosti za uzatvorenie neprijateľnej zmluvnej podmienky nemohol zbaviť ani poukazom na princíp „ ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech žalobcu. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovať v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Žalovaný ničím právne významným nepreukázal, aby žalobcovi poskytol jasné a zrozumiteľné informácie o tom, čo znamená uzatvorenie dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov.

Odvolací súd preto postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 219 O. s. p. rozsudok ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanovením § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 O. s. p. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že v odvolacom konaní úspešný žalobca náhradu trov nežiadal priznať.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.